

**Модифікований список контрольних питань
для виявлення аутизму у дітей 16–30 місяців,
перевірений, із запитаннями для подальшого інтерв'ю
(M-CHAT-R/F™)**

Автори: Діана Л. Робінс, доктор наук;
Дебора Фейн, доктор наук; Маріанна Бартон, доктор наук

Ми щиро вдячні дослідницькій групі M-CHAT в Іспанії за розробку блок-схем, які використовуються в цьому документі.

За додатковою інформацією звертайтеся на сайт
www.mchatscreen.com або зв'яжіться з Діаною Робінс, написавши на електронну адресу:
mchatscreen2009@gmail.com

Переклад на українську мову:

Тетяна Жимолостнова, лікар-психіатр, tzhimolostnova@gmail.com

Редакція перекладу:

Робоча група глобального гранту №1986963 «Покращення якості діагностики та реабілітації дітей з аутизмом в Рівненській області, Україна», який реалізовується за сприяння Ротарі Клубів м. Рівного та Канади, Ротарі Фаундейшн, Уряду Канади.

Дозвіл на застосування М-CHAT-R/F™

Модифікований список контрольних запитань для виявлення аутизму у дітей, перевірених, із запитаннями для подальшого інтерв'ю (М-CHAT-R/F; Robins, Fein, & Barton, 2009) — це скринінговий інструмент для оцінки ризику розладу аутистичного спектру (РАС), який ґрунтується на відповідях батьків дитини. Тест доступний для вільного завантаження та використання в клінічних, дослідницьких і освітніх цілях. М-CHAT-R/F і супутні матеріали офіційно дозволено завантажувати з сайту www.mchatscreen.com.

Тест М-CHAT-R/F захищений авторським правом і його використання дозволяється лише при дотриманні наступних рекомендацій:

- (1) Передрук чи відтворення М-CHAT-R повинні включати вказівку на авторські права знизу (©2009 Robins, Fein, & Barton). Не допускається ніяких змін у запитаннях, інструкціях і порядку запитань без дозволу авторів.
- (2) Тест М-CHAT-R дозволено використовувати лише в цілому. Дані досліджень вказують на те, що ніякі вибіркві групи запитань не володіють необхідними психометричними якостями.
- (3) Сторони, які зацікавлені в друці тесту М-CHAT-R/F (наприклад, у книзі чи статті журналу) або в його електронному відтворенні для використання іншими особами (наприклад, в електронних медичних картках чи іншому програмному забезпеченні), повинні зв'язатись з Діаною Робінс для отримання дозволу (mchatscreen2009@gmail.com).
- (4) Якщо Ви працюєте в медичному закладі і плануєте внесення першої частини запитань М-CHAT-R в електронні журнали лікарів вашої клініки, то дане рішення, звичайно, не заперечується. Однак, якщо ви бажаєте розповсюджувати ваше програмне забезпечення за межами свого закладу, то, будь ласка, зверніться до Діани Робінс із запитом на ліцензійну згоду.

Інструкція з застосування

Опитування за М-CHAT-R можна проводити і підраховувати результати під час стандартного медичного огляду дитини педіатром, його також можуть використовувати спеціалісти, які визначають можливий ризик РАС. Основна мета М-CHAT-R — підвищити чутливість до ймовірних симптомів, щоб виявити якомога більше випадків РАС. З цієї причини для тесту є характерним високий рівень недостовірно позитивних результатів, іншими словами, не всім дітям, у котрих було виявлено ризик РАС за результатами тесту, буде встановлено даний діагноз. Щоб вирішити цю проблему, ми розробили запитання для подальшого інтерв'ю з батьками (М-CHAT-R/F). Спеціалісти, що використовують тест, повинні розуміти: навіть при наступному інтерв'ю результати не означають, що у дитини буде діагностовано РАС. Проте для таких дітей існує високий ризик інших порушень і затримок у розвитку, тому діагностичне обстеження необхідне усім дітям із позитивними

результатами за тестом. Підрахунок результатів за M-CHAT-R зазвичай займає не більше двох хвилин. Інструкції з підрахунку результатів можна завантажити з інтернету за адресою: <http://www.mchatscreen.com/>. За цією ж адресою можна знайти й інші додаткові матеріали.

Алгоритм підрахунку результатів

Для всіх запитань, за виключенням запитань 2, 5 і 12, відповідь «Ні» вказує на ризик РАС. Для запитань 2, 5 і 12 відповідь «Так» вказує на ризик РАС.

Наступний алгоритм дозволяє більш ефективно використовувати психометричні можливості M-CHAT-R:

НИЗЬКИЙ РИЗИК:

Загальний результат — 0-2 бали. Якщо дитина молодша 24 місяців, то рекомендовано провести повторне заповнення опитувальника після двох років. Якщо спостереження не вказує на ризик РАС, то ніяких подальших дій не вимагається.

СЕРЕДНІЙ РИЗИК:

Загальний результат — 3-7 балів. Рекомендується провести подальше інтерв'ю з батьками (друга стадія тесту M-CHAT- R/F), щоб зібрати додаткову інформацію про реакції дитини, які вказують на підвищений ризик. Якщо результат тесту M-CHAT-R/F залишиться на рівні 2 балів чи вище, то це означає, що в дитини позитивний результат тесту. Необхідно направити дитину на обстеження для діагностики і відбору до програми раннього втручання. Якщо результат подальшого інтерв'ю становить 0-1 бал, то результат тесту в дитини негативний. Жодних подальших дій не вимагається, якщо спостереження не вказує на ризик РАС. Необхідно проводити повторне тестування під час наступних візитів дитини до педіатра.

ВИСОКИЙ РИЗИК:

Загальний результат — 8-20 балів. В даному випадку можна відмовитись від подальшого інтерв'ю і негайно скерувати дитину на діагностичне обстеження, а також на обстеження для відбору до програми раннього втручання.

Опитувальник М-СНАТ-R™

Будь ласка, дайте відповіді на наступні запитання про Вашу дитину. Подумайте про те, як зазвичай поводить себе дитина. Якщо Ви спостерігали подібну поведінку в дитини кілька разів, але зазвичай вона так себе не поводить, то, будь ласка, відповідайте «Ні». Обведіть «Так» або «Ні» після кожного запитання. Щиро дякуємо.

№	Запитання	Відповідь	
1.	Якщо Ви вказуєте пальцем на щось у другому кінці кімнати, то чи подивиться на це Ваша дитина? (Наприклад: Якщо Ви вказуєте пальцем на іграшку або тварину, то дитина подивиться на іграшку чи тварину?)	Так ☐	Ні ☐
2.	Ви коли-небудь припускали, що Ваша дитина може бути глухою?	Так ☐	Ні ☐
3.	Чи грає Ваша дитина в уявні або сюжетно-рольові ігри? (Наприклад: Дитина вдає, що п'є з порожньої чашки, робить вигляд, що розмовляє по телефону, годує ляльку чи м'яку іграшку.)	Так ☐	Ні ☐
4.	Чи до вподоби дитині залазити на різні предмети? (Наприклад: Чи любить дитина залазити на меблі, на спорядження дитячого майданчика?)	Так ☐	Ні ☐
5.	Чи виконує Ваша дитина незвичні рухи пальцями перед очима? (Наприклад: Дитина перебирає пальцями біля очей.)	Так ☐	Ні ☐
6.	Чи вказує дитина пальцем на предмет, коли хоче щось попросити або отримати з Вашою допомогою? (Наприклад: Дитина вказує пальцем на смаколик чи іграшку, до яких не може самотійно дістатись.)	Так ☐	Ні ☐
7.	Чи вказує дитина пальцем на те, що її зацікавило, щоб привернути Вашу увагу? (Наприклад: Дитина вказує пальцем на літак в небі або велику вантажівку на дорозі.)	Так ☐	Ні ☐
8.	Чи цікавиться дитина іншими дітьми? (Наприклад: Дитина спостерігає за іншими дітьми, посміхається їм, йде до них.)	Так ☐	Ні ☐
9.	Чи приносить дитина предмети і піднімає їх, щоб показати Вам? (Наприклад: Дитина демонструє Вам квітку, м'яку іграшку чи машинку.)	Так ☐	Ні ☐

10.	Чи відгукується дитина на своє ім'я? (Наприклад: Вона дивиться на Вас, говорить чи лепече, припиняє те, що робить, коли Ви кличете її по імені.)	Так ☐	Ні ☐
11.	Коли Ви усміхаєтеся до дитини, чи посміхається вона у відповідь?	Так ☐	Ні ☐
12.	Чи засмучують дитину звичайні звуки? (Наприклад: Дитина починає кричати або плакати від таких звуків, як шум пилосмоку чи гучна музика)	Так ☐	Ні ☐
13.	Дитина ходить?	Так ☐	Ні ☐
14.	Чи дивиться дитина Вам у вічі, коли Ви розмовляєте з нею, граєтесь чи одягаєте?	Так ☐	Ні ☐
15.	Чи намагається дитина копіювати те, що Ви робите? (Наприклад: Махає рукою у відповідь, коли Ви йдете, плескає в долоні, видає смішні звуки.)	Так ☐	Ні ☐
16.	Якщо Ви оглянетесь і подивитесь на що-небудь, Ваша дитина теж оглянеться, щоб побачити, на що Ви дивитесь?	Так ☐	Ні ☐
17.	Чи намагається дитина зробити так, щоб Ви подивилися на неї? (Наприклад: Дитина дивиться на Вас, очікуючи на похвалу, або говорить «дивись» або «подивись на мене».)	Так ☐	Ні ☐
18.	Чи розуміє дитина те, що Ви говорите їй? (Наприклад: Якщо Ви не будете нічого показувати руками, дитина зрозуміє такі фрази, як «поклади книжку на стілець» чи «принеси мені ковдру»?)	Так ☐	Ні ☐
19.	Коли стається щось незвичне, чи дивиться дитина на Ваше обличчя, щоб зрозуміти, як Ви до цього ставитесь? (Наприклад: Якщо дитина чує дивний чи незвичний звук чи бачить нову іграшку, вона дивиться на Ваше обличчя?)	Так ☐	Ні ☐
20.	Чи подобаються Вашій дитині рухливі ігри? (Наприклад: Коли дитина підскакує у Вас на колінах чи коли її гойдають.)	Так ☐	Ні ☐

Кількість балів: _____

Наступне інтерв'ю для М-CHAT-R (М-CHAT-R/F™)

Дозвіл на застосування

Модифікований список контрольних питань для виявлення аутизму у дітей, переглянутий, із запитаннями для подальшого інтерв'ю (М-CHAT-R/F; Robins, Fein, & Barton, 2009) був розроблений як доповнення до М-CHAT-R. М-CHAT-R/F можна завантажити з сайту www.mchatscreen.com.

Тест М-CHAT-R/F захищений авторським правом, використання даного інструменту обмежене авторами і власниками авторських прав. М-CHAT-R і М-CHAT-R/F можна використовувати для клінічних, дослідницьких та освітніх цілей. Хоча цей тест можна використовувати для цих цілей безкоштовно, він не є відкритим матеріалом і залишається захищеним авторським правом. Особи, які зацікавлені у використанні М-CHAT-R/F в комерційній діяльності чи в електронній продукції, зобов'язані здійснити запит на дозвіл у Діани Л. Робінс (mchatscreen2009@gmail.com)

Інструкція з використання

М-CHAT-R/F був розроблений для застосування разом з М-CHAT-R — дійсний скринінговий інструмент для виявлення ризику аутизму серед дітей у віці від 16 до 30 місяців. Користувачі повинні розуміти, що досить часто у дітей, які не пройшли тест М-CHAT-R, так і не діагностують РАС, навіть якщо застосовують розширені запитання. Однак у таких дітей підвищений ризик інших порушень і затримок у розвитку, тому всім дітям із позитивним результатом рекомендовано направлення на додаткове обстеження.

Як тільки хтось із батьків відповів на запитання М-CHAT-R, підрахуйте загальну кількість балів. Якщо у дитини позитивний результат, то оберіть розширені додаткові запитання, відповідно до тих запитань, які дитина не пройшла в попередньому тесті. Під час інтерв'ю необхідно обговорювати з батьками лише ті запитання, які були не пройдені.

Кожна сторінка інтерв'ю відповідає одному з запитань тесту. Дотримуйтеся блок-схеми сторінки і ставте запитання до тих пір, доки не буде отримано відповідь «Пройдено» чи «Не пройдено». Врахуйте, будь ласка, що батьки можуть відповідати на запитання «можливо». В такому випадку запитуйте в них, яка відповідь буде правильною частіше — «Так» чи «Ні»? Продовжуйте інтерв'ю, відповідно до їх відповідей. В тих місцях, де є можливість відповіді «інше», спеціаліст, який проводить інтерв'ю, повинен вирішити самотійно, пройдено відповідь на запитання чи ні.

Підрахуйте бали за інтерв'ю згідно з інструкцією з підрахунку балів для М-CHAT-R (який складається з тих же запитань, але там в якості відповіді необхідно вказати так/ні, а під час інтерв'ю М-CHAT-R/F — пройдено/не пройдено). Результати інтерв'ю вважаються позитивними, якщо дитина не пройшла будь-які два запитання. При позитивному результаті інтерв'ю М-CHAT-R/F рекомендовано додаткове обстеження, незалежно від результатів за М-CHAT-R і М-CHAT-R/F.

Список для підрахунку результатів по M-CHAT-R/F™

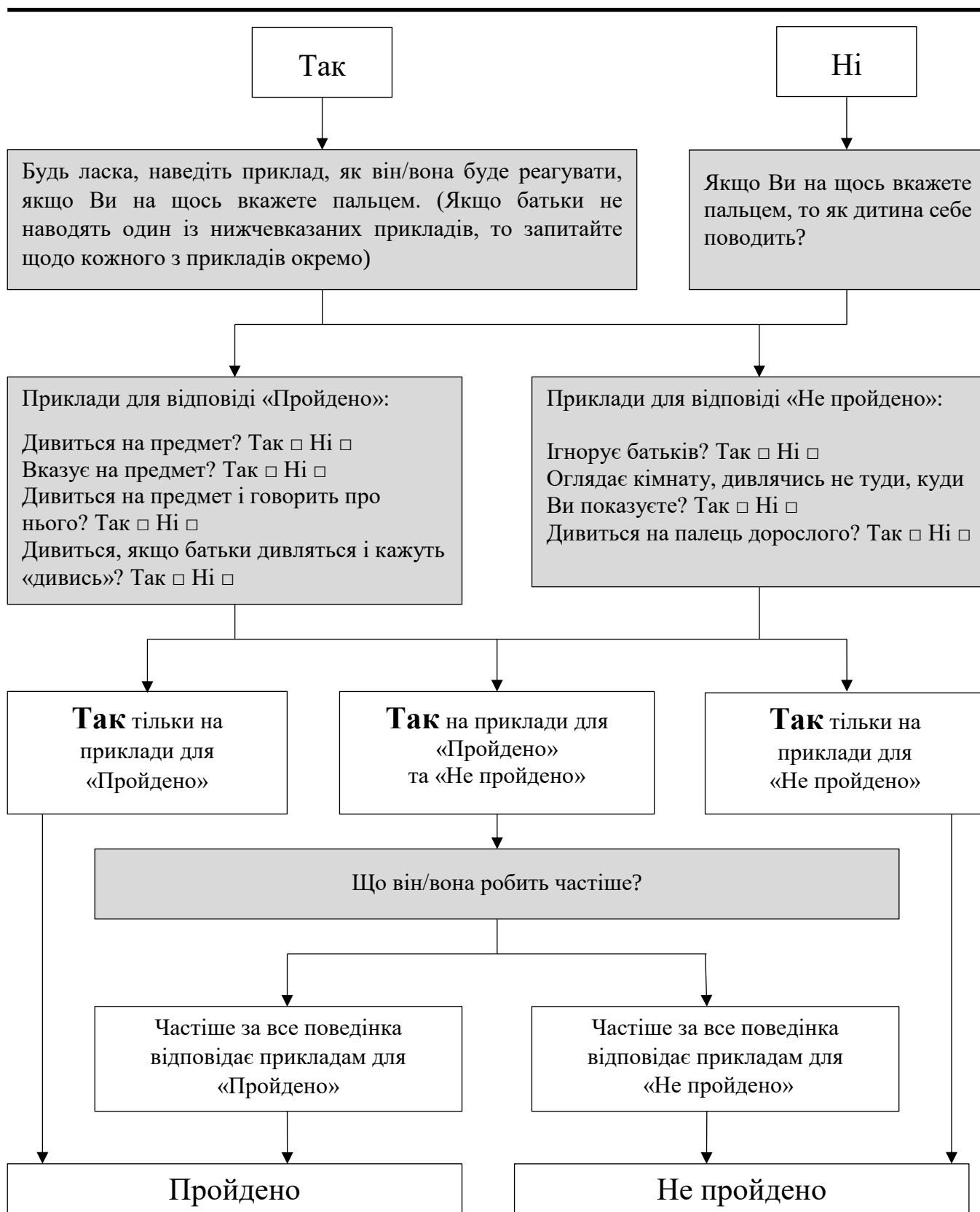
Будь ласка, зверніть увагу, що відповіді «Так» і «Ні» у запитаннях було замінено на «Пройдено» і «Не пройдено».

№	Питання	Відповідь	
1.	Якщо Ви вказуєте пальцем на щось у другому кінці кімнати, то чи подивиться на це Ваша дитина? (Наприклад: Якщо Ви вказуєте пальцем на іграшку або тварину, то дитина подивиться на іграшку чи тварину?)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
2.	Ви коли-небудь припускали, що Ваша дитина може бути глухою?	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
3.	Чи грає Ваша дитина в уявні або сюжетно-рольові ігри? (Наприклад: Дитина вдає, що п'є з порожньої чашки, робить вигляд, що розмовляє по телефону, годує ляльку чи м'яку іграшку.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
4.	Чи до вподоби дитині залазити на різні предмети? (Наприклад: Чи любить дитина залазити на меблі, на спорядження дитячого майданчика?)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
5.	Чи виконує Ваша дитина незвичні рухи пальцями перед очима? (Наприклад: Дитина перебирає пальцями біля очей.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
6.	Чи вказує дитина пальцем на предмет, коли хоче щось попросити або отримати з Вашою допомогою? (Наприклад: Дитина вказує пальцем на смаколик чи іграшку, до яких не може самостійно дістатись.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
7.	Чи вказує дитина пальцем на те, що її зацікавило, щоб привернути Вашу увагу? (Наприклад: Дитина вказує пальцем на літак в небі або велику вантажівку на дорозі.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
8.	Чи цікавиться дитина іншими дітьми? (Наприклад: Дитина спостерігає за іншими дітьми, посміхається їм, йде до них.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐
9.	Чи приносить дитина предмети і піднімає їх, щоб показати Вам? (Наприклад: Дитина демонструє Вам квітку, м'яку іграшку чи машинку.)	Пройдено	☐
		Не пройдено	☐

10.	Чи відгукується дитина на своє ім'я? (Наприклад: Вона дивиться на Вас, говорить чи лепече, припиняє те, що робить, коли Ви кличете її по імені.)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
11.	Коли Ви усміхаєтеся до дитини, чи посміхається вона у відповідь?	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
12.	Чи засмучують дитину звичайні звуки? (Наприклад: Дитина починає кричати або плакати від таких звуків, як шум пилосмоку чи гучна музика)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
13.	Дитина ходить?	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
14.	Чи дивиться дитина Вам у вічі, коли Ви розмовляєте з нею, граєтесь чи одягаєте?	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
15.	Чи намагається дитина копіювати те, що Ви робите? (Наприклад: Махає рукою у відповідь, коли Ви йдете, плескає в долоні, видає смішні звуки.)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
16.	Якщо Ви оглянетесь і подивитесь на що-небудь, Ваша дитина теж оглянеться, щоб побачити, на що Ви дивитесь?	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
17.	Чи намагається дитина зробити так, щоб Ви подивилися на неї? (Наприклад: Дитина дивиться на Вас, очікуючи на похвалу, або говорить «дивись» або «подивись на мене».)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
18.	Чи розуміє дитина те, що Ви говорите їй? (Наприклад: Якщо Ви не будете нічого показувати руками, дитина зрозуміє такі фрази, як «поклади книжку на стілець» чи «принеси мені ковдру»?)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
19.	Коли стається щось незвичне, чи дивиться дитина на Ваше обличчя, щоб зрозуміти, як Ви до цього ставитесь? (Наприклад: Якщо дитина чує дивний чи незвичний звук чи бачить нову іграшку, вона дивиться на Ваше обличчя?)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐
20.	Чи подобаються Вашій дитині рухливі ігри? (Наприклад: Коли дитина підскакує у Вас на колінах чи коли її гойдають.)	Пройдено ☐	Не пройдено ☐

Кількість балів: _____

1. Якщо Ви вказуєте пальцем на щось у другому кінці кімнати, то _____ на це дивиться?

2. Ви повідомили, що підозрювали у дитини глухоту. Що стало причиною таких висновків?

Дитина...
Часто ігнорує звуки? Так ☐ Ні ☐
Часто ігнорує інших людей? Так ☐ Ні ☐

Ні на обидва запитання

Так на обидва запитання

Пройдено

Не пройдено

Також завжди запитуйте для всіх дітей:
У Вашої дитини перевіряли слух? Так ☐ Ні ☐

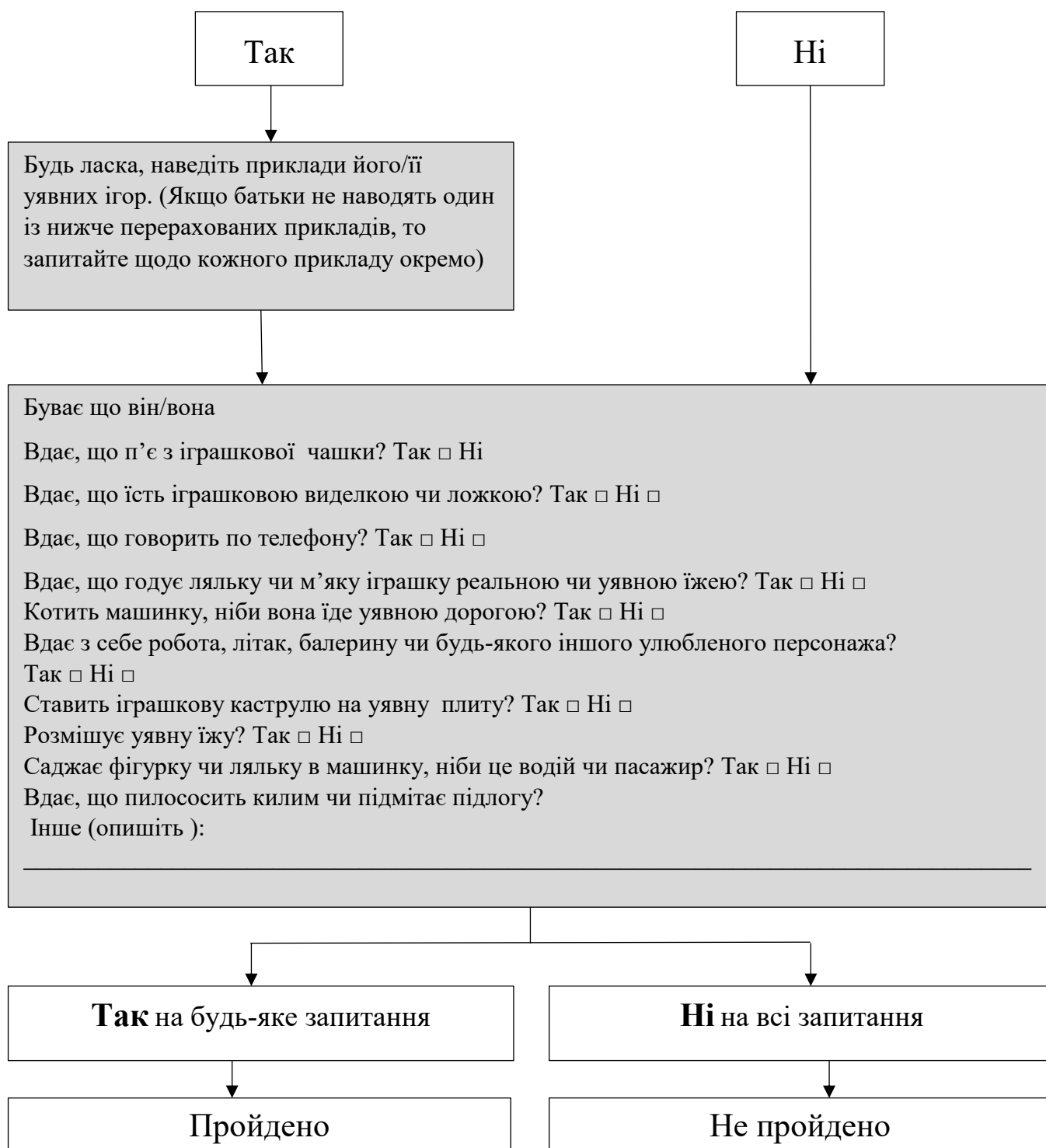
Так

Ні

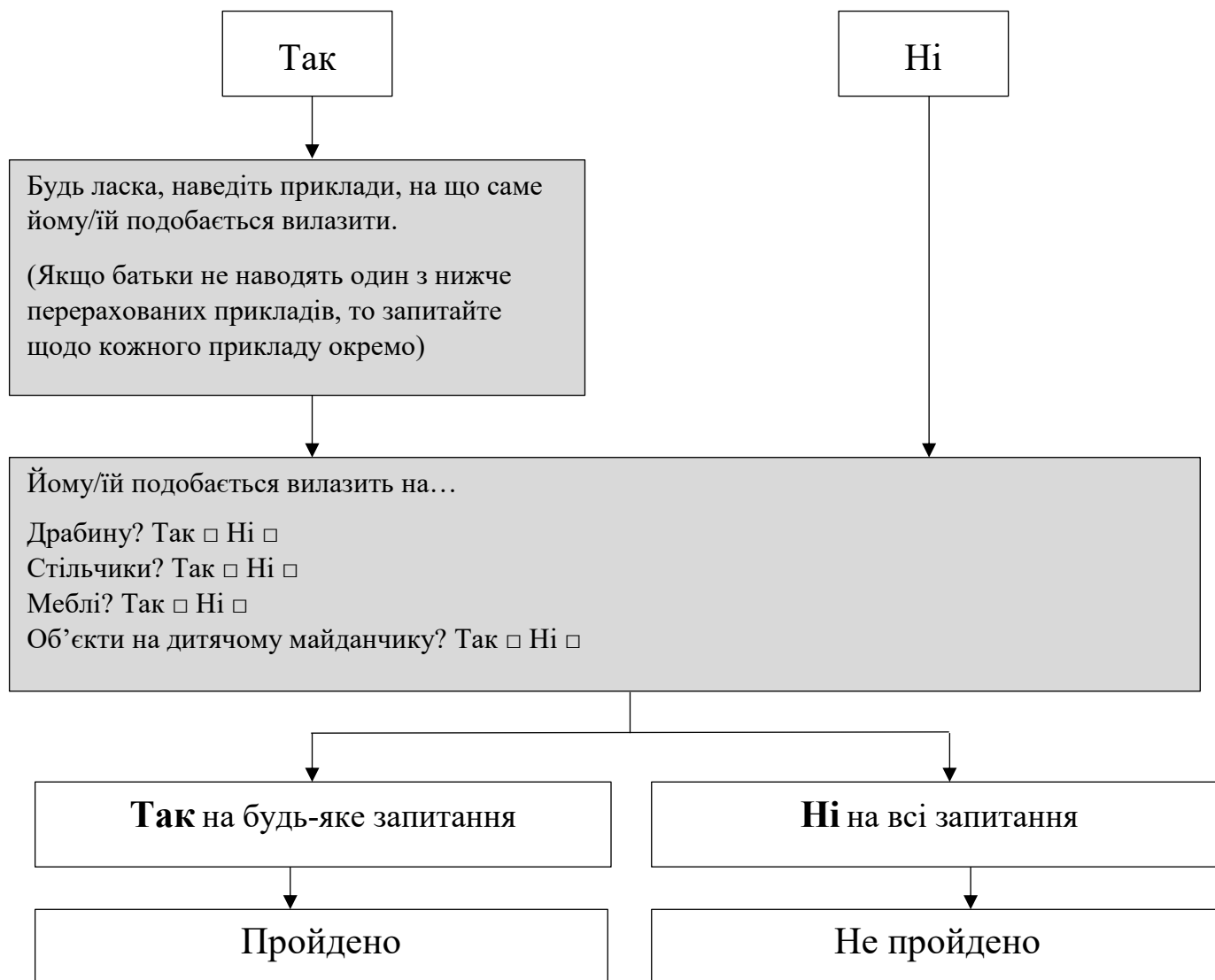
Які були результати перевірки слуху?
(виберіть один із варіантів)

Слух у межах норми ☐
Слух нижче норми ☐
Результати неоднозначні або невизначені ☐

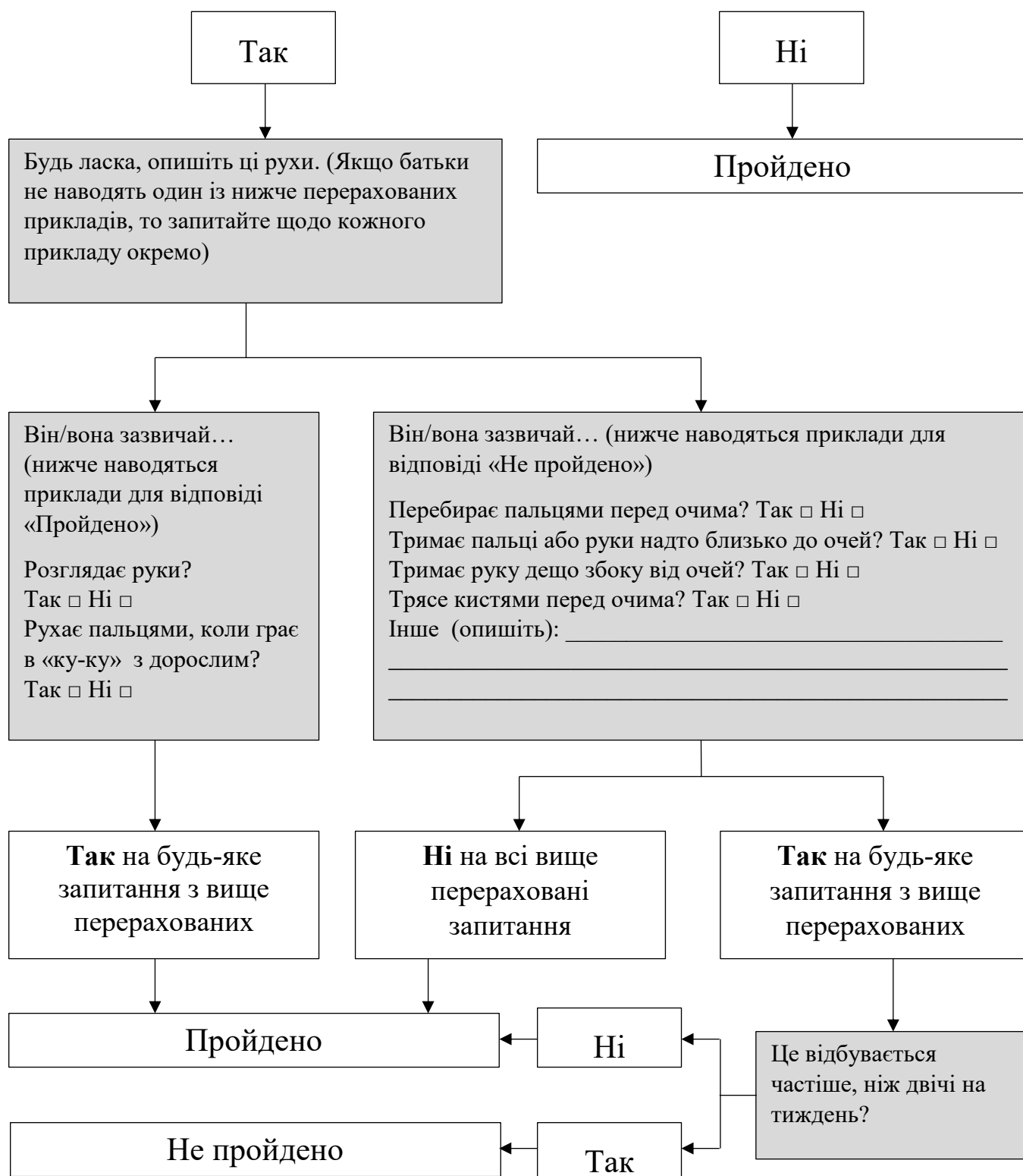
3. _____ грає в уявні чи сюжетно-рольові ігри?

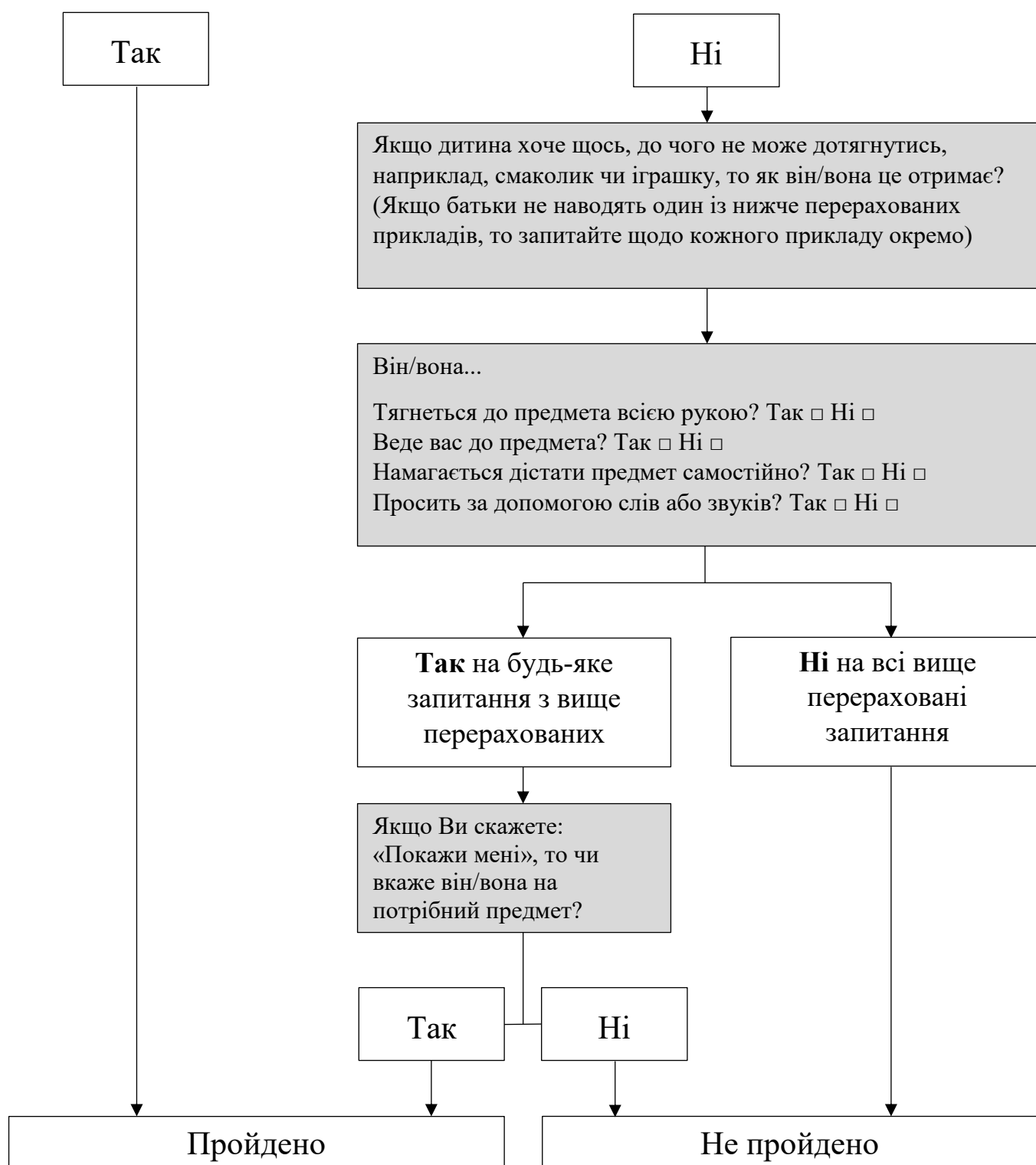
4. _____ подобається вилазити на різні предмети?

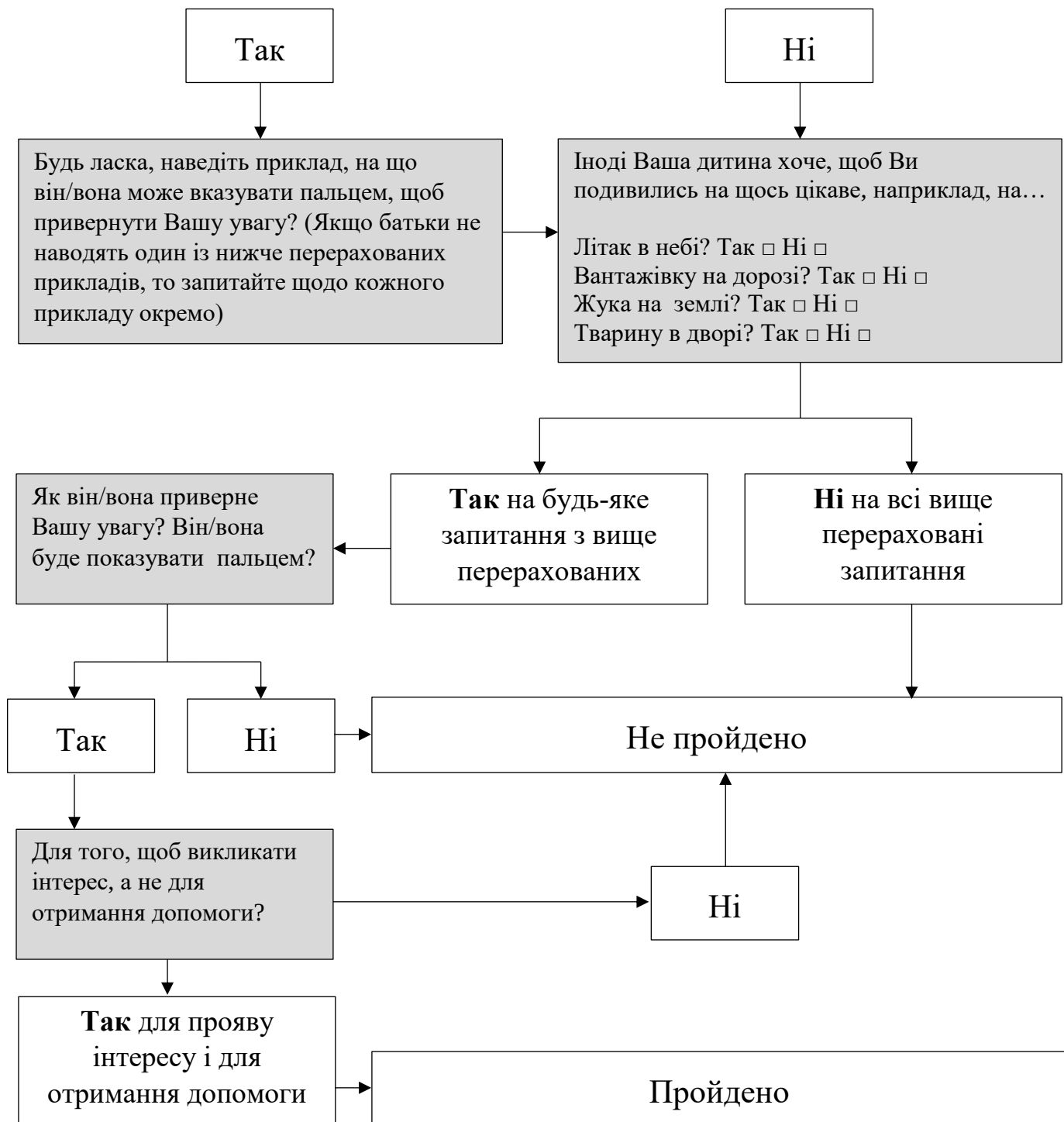
5. _____ виконує незвичні рухи пальцями перед очима?

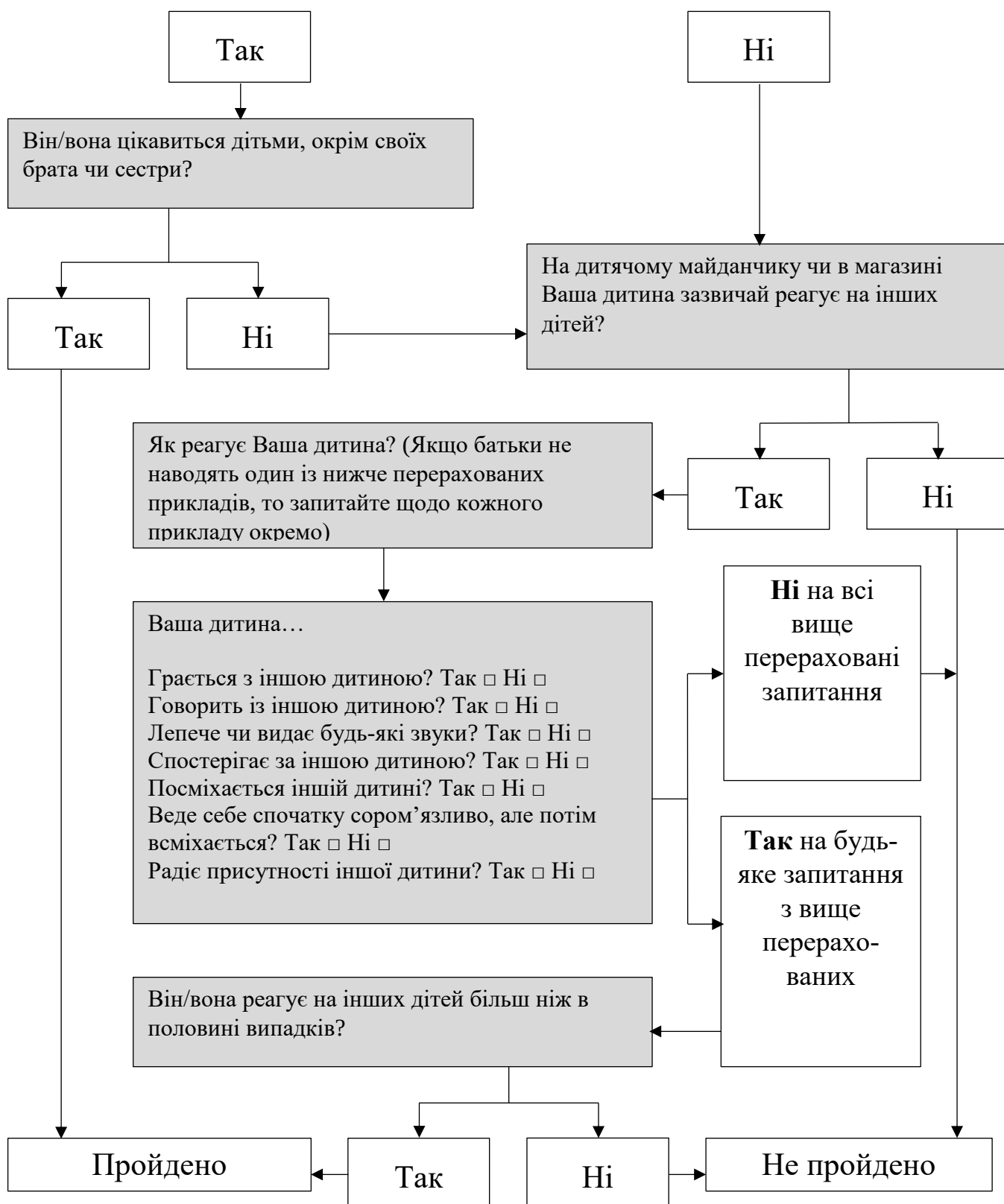
6. _____ вказує пальцем, щоб щось попросити чи отримати допомогу?

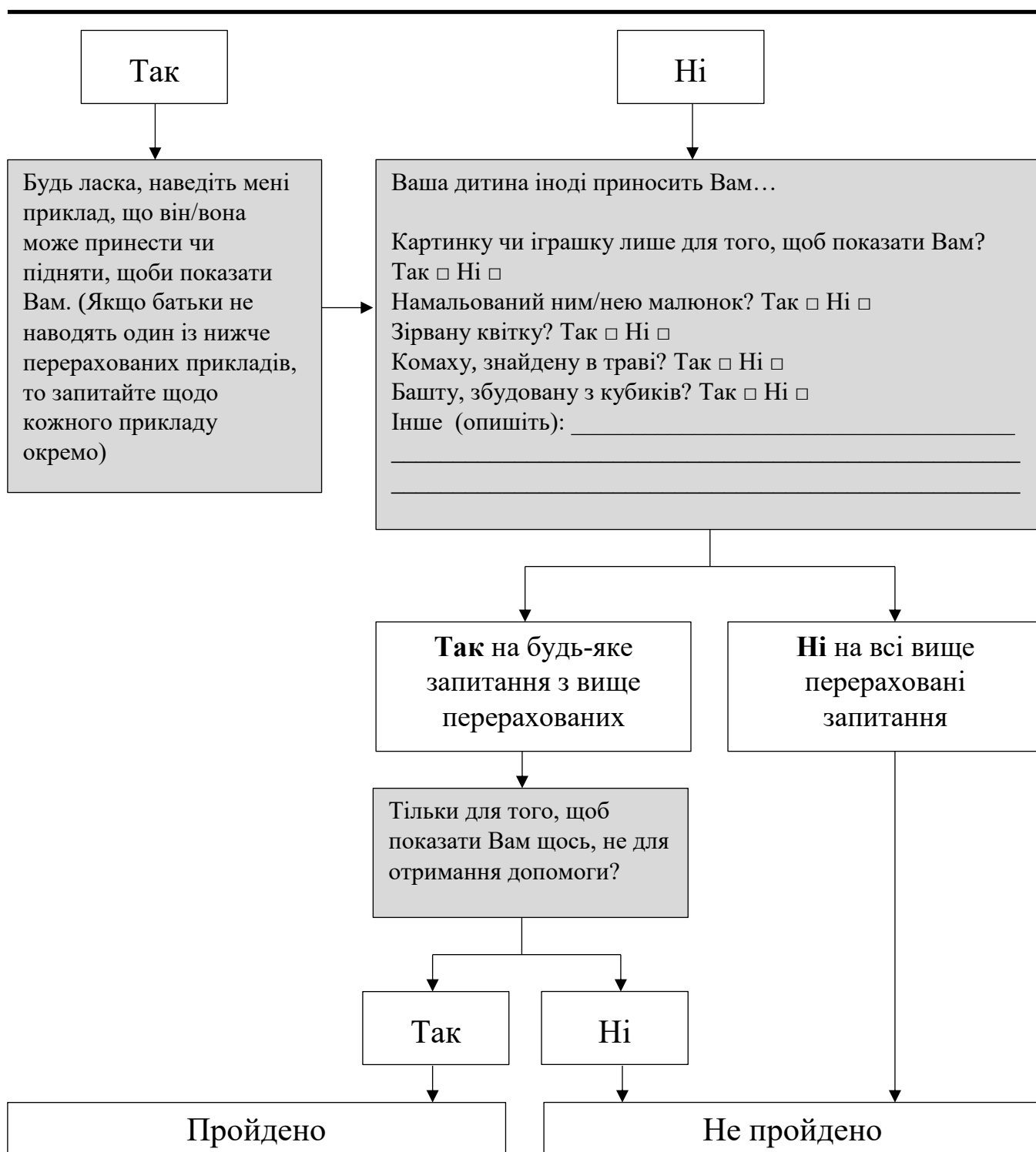
7. * Якщо під час інтерв'ю щойно було задано запитання №6, то розпочніть із фрази: «Ми щойно говорили про те, чи вказує він/вона пальцем на те, що він/вона хоче». Запитання для всіх: _____ вказує пальцем, щоб звернути увагу на щось цікаве?

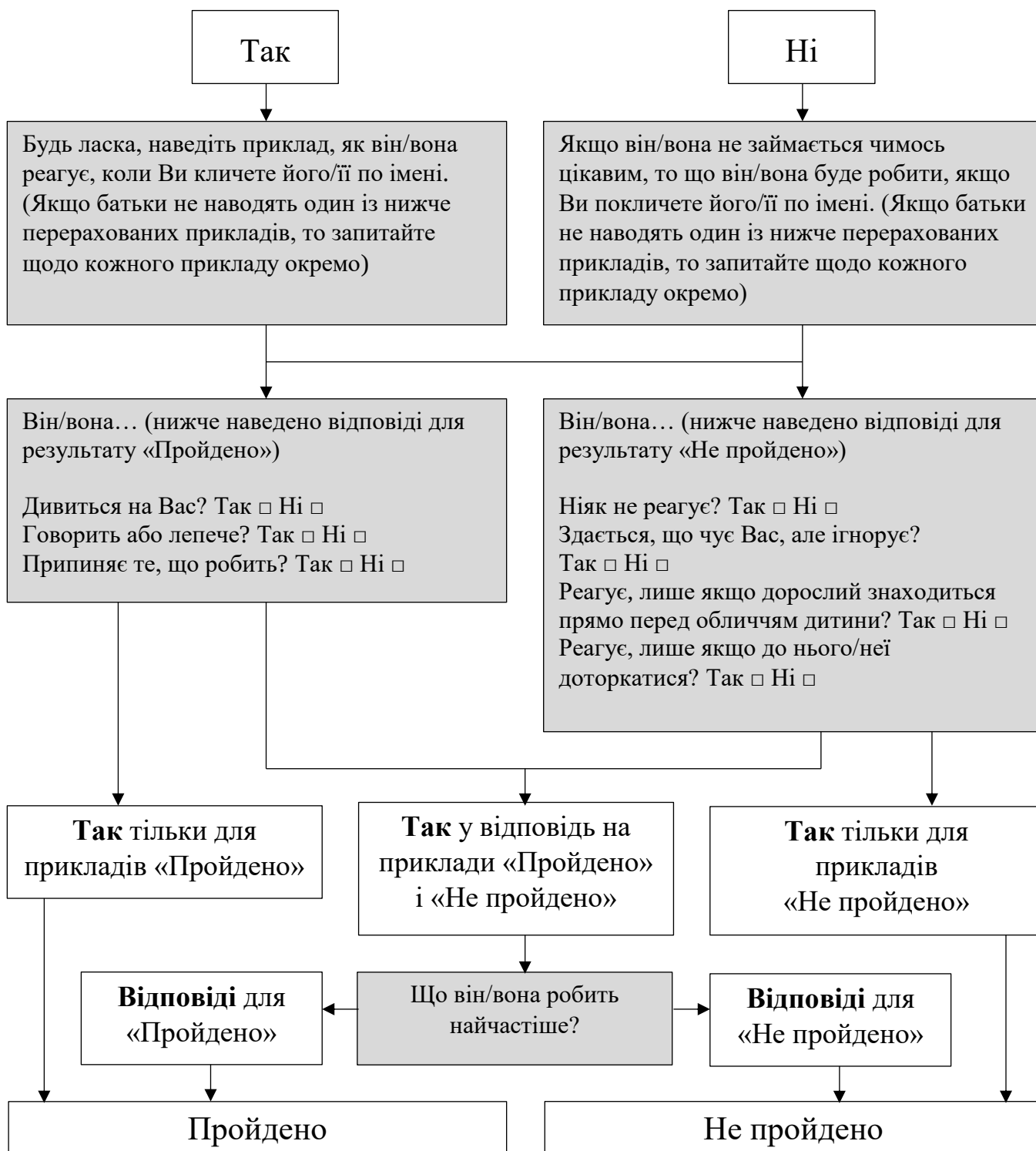
8. _____ цікавиться іншими дітьми?

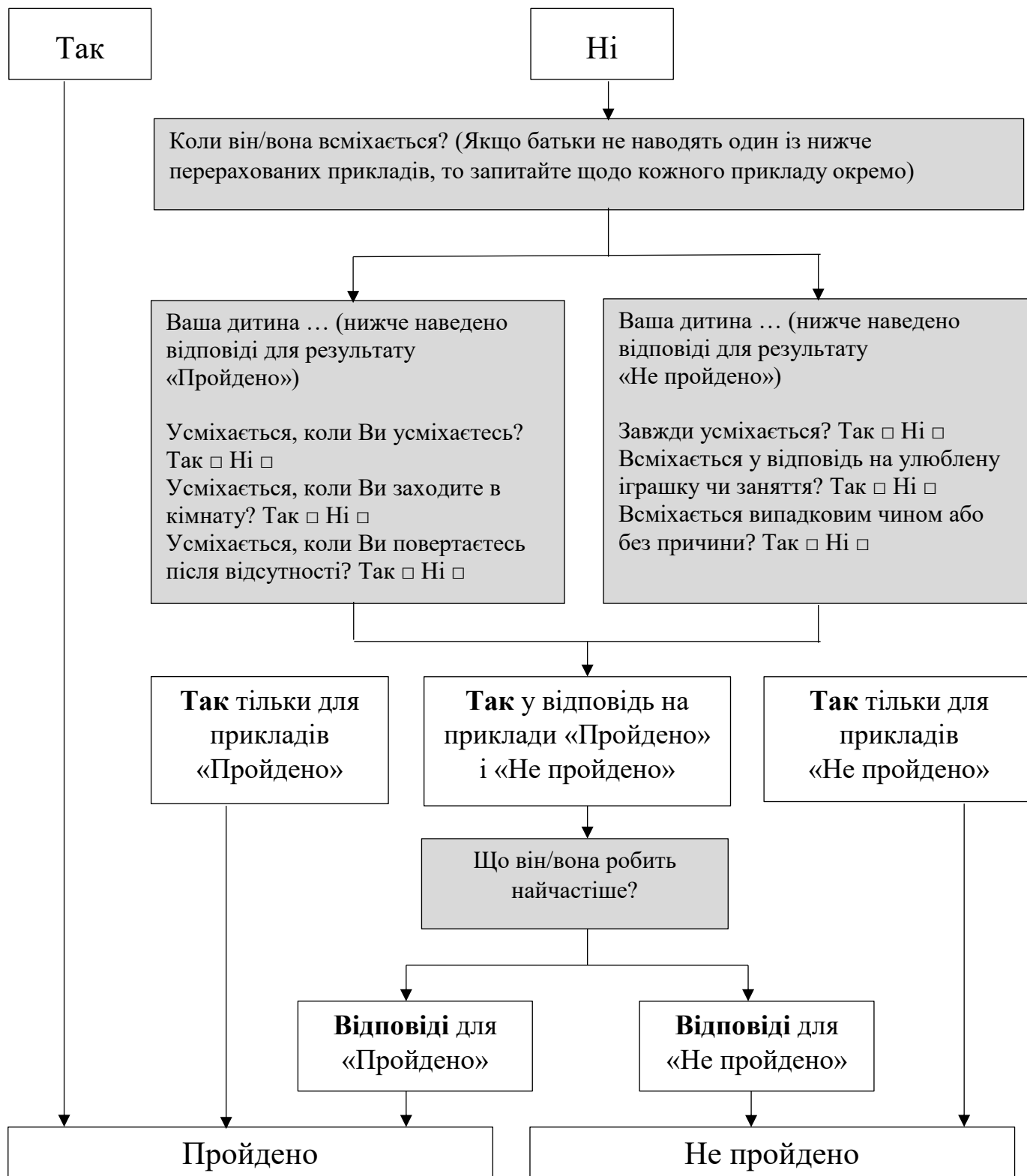
9. _____ приносить предмети і піднімає їх, щоб показати Вам? Не просто, щоб отримати допомогу, а щоб поділитись чимось цікавим?

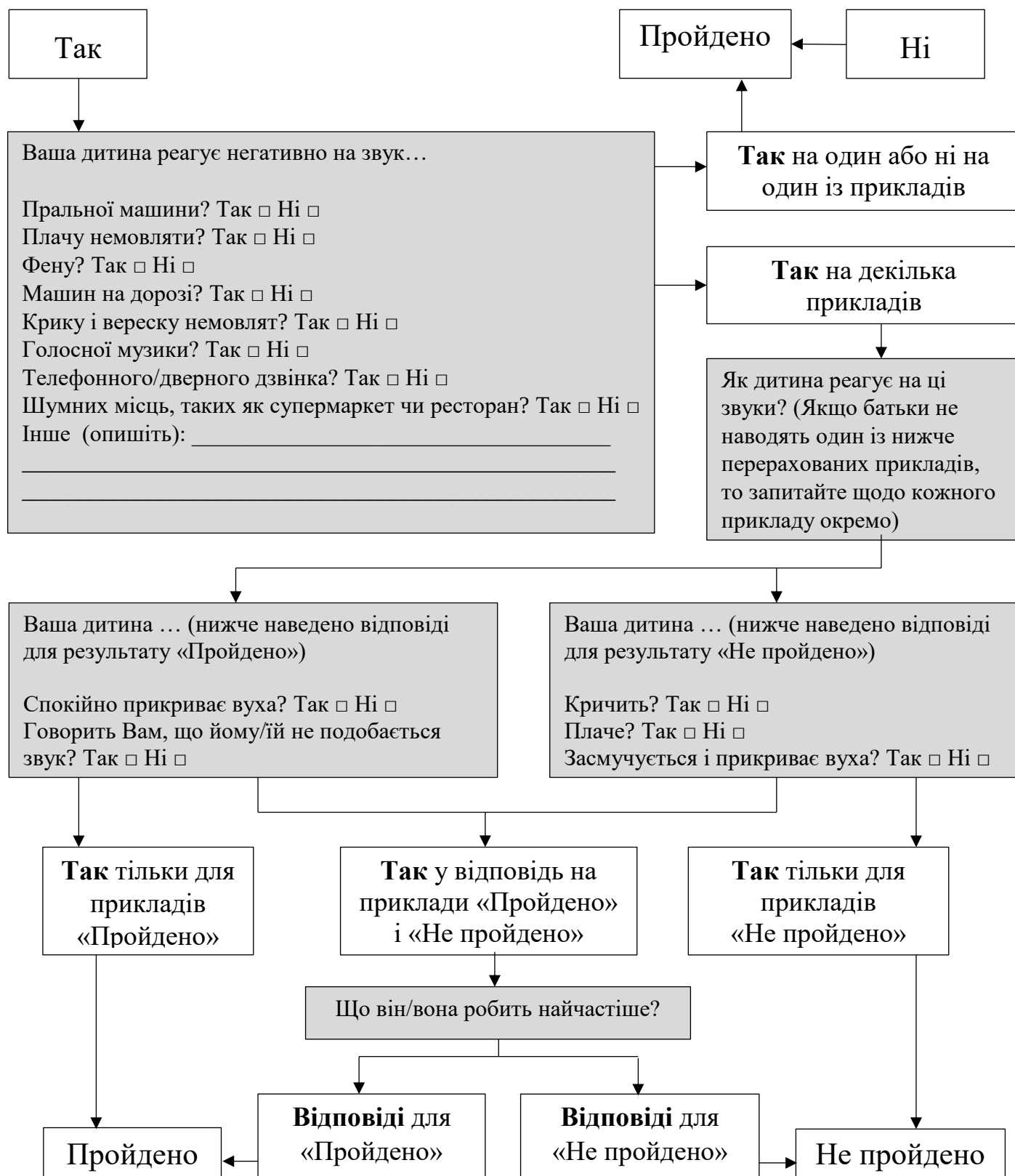
10. _____ відгукується на своє ім'я?

11. Коли Ви посміхаєтесь _____, чи посміхається він/вона у відповідь?

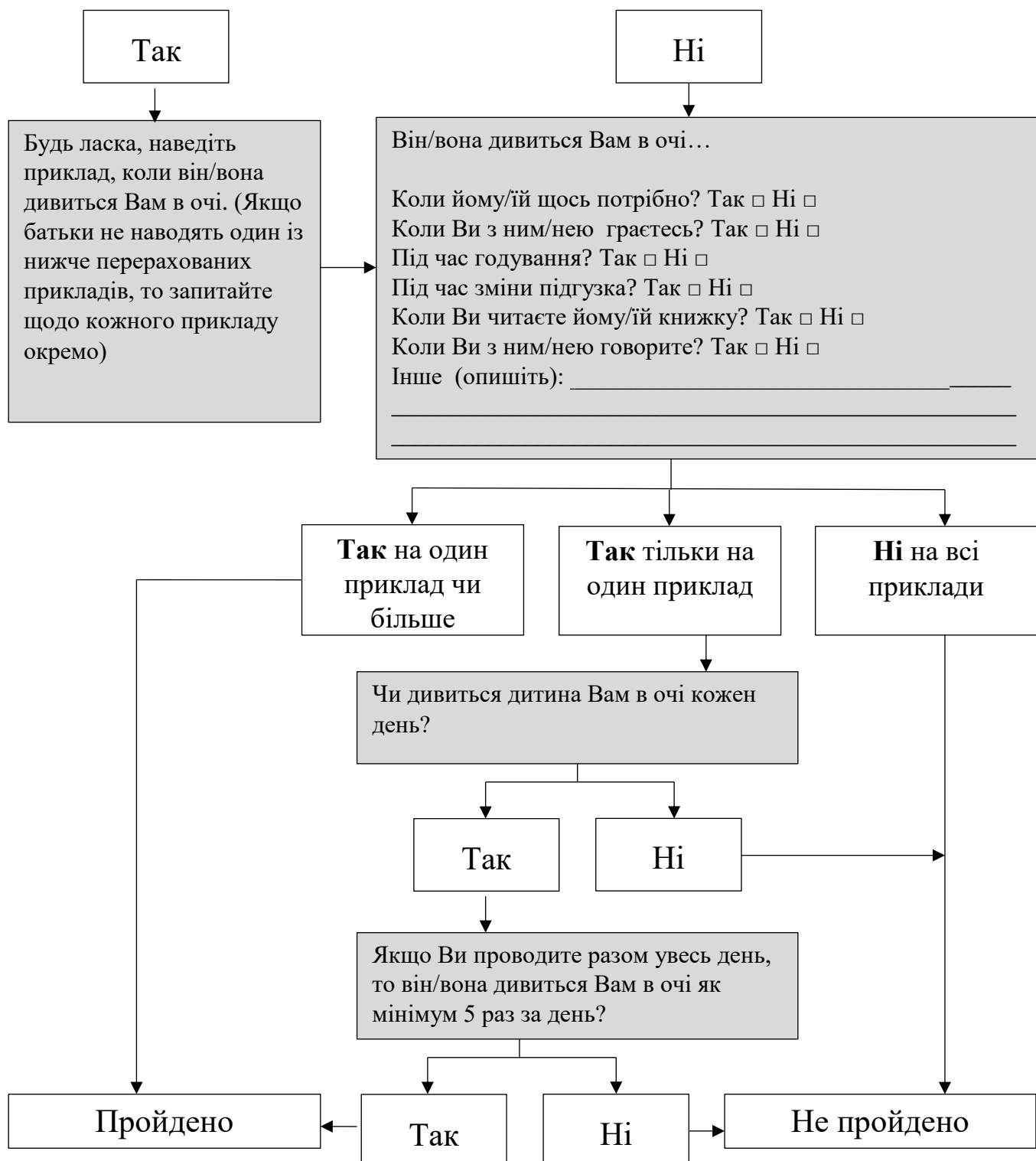
12. _____ засмучують звичні звуки?

13. _____ ходить?

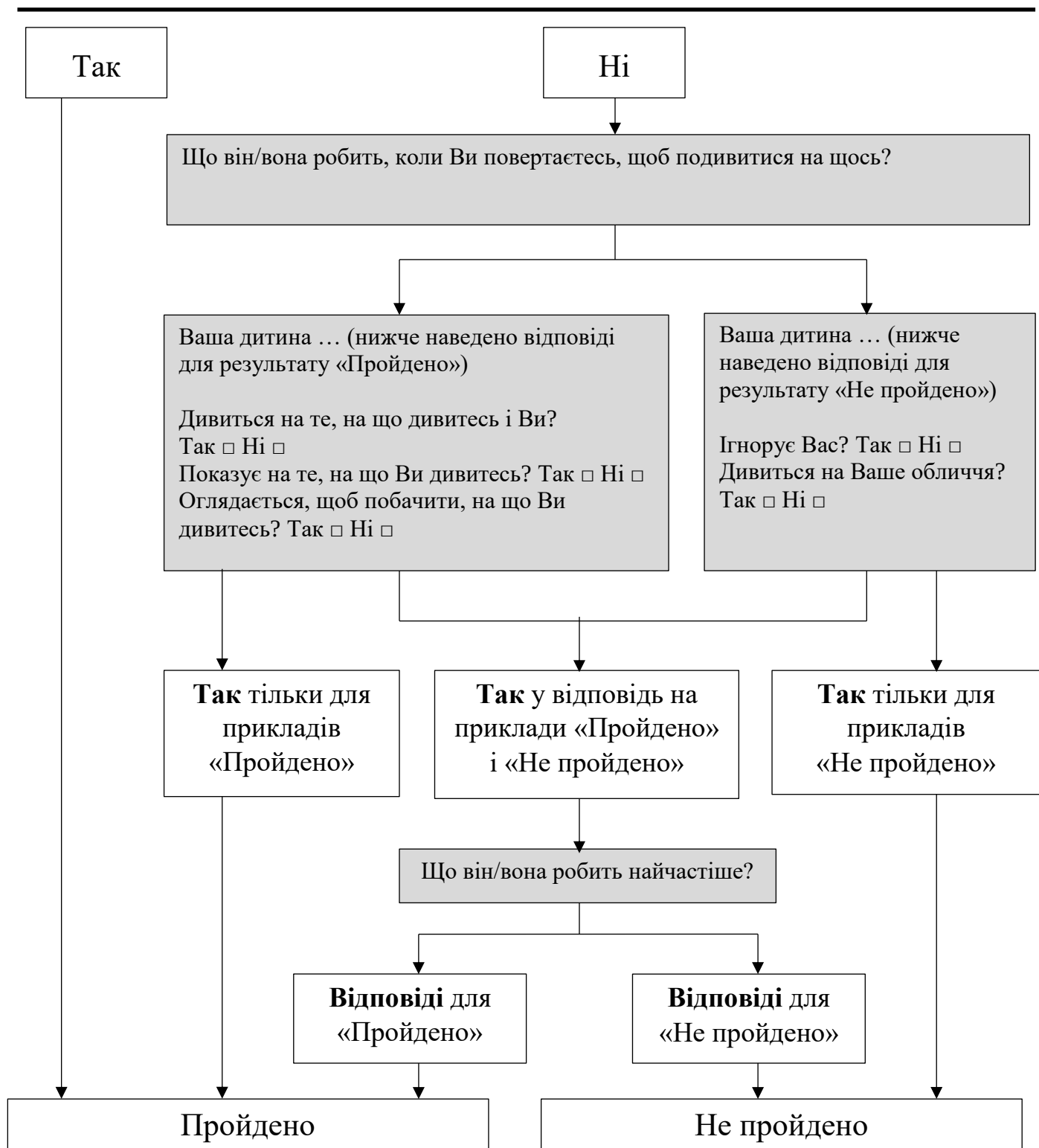
14. _____ дивиться Вам в очі, коли Ви розмовляєте з ним/нею, граєте чи переодягаєте?

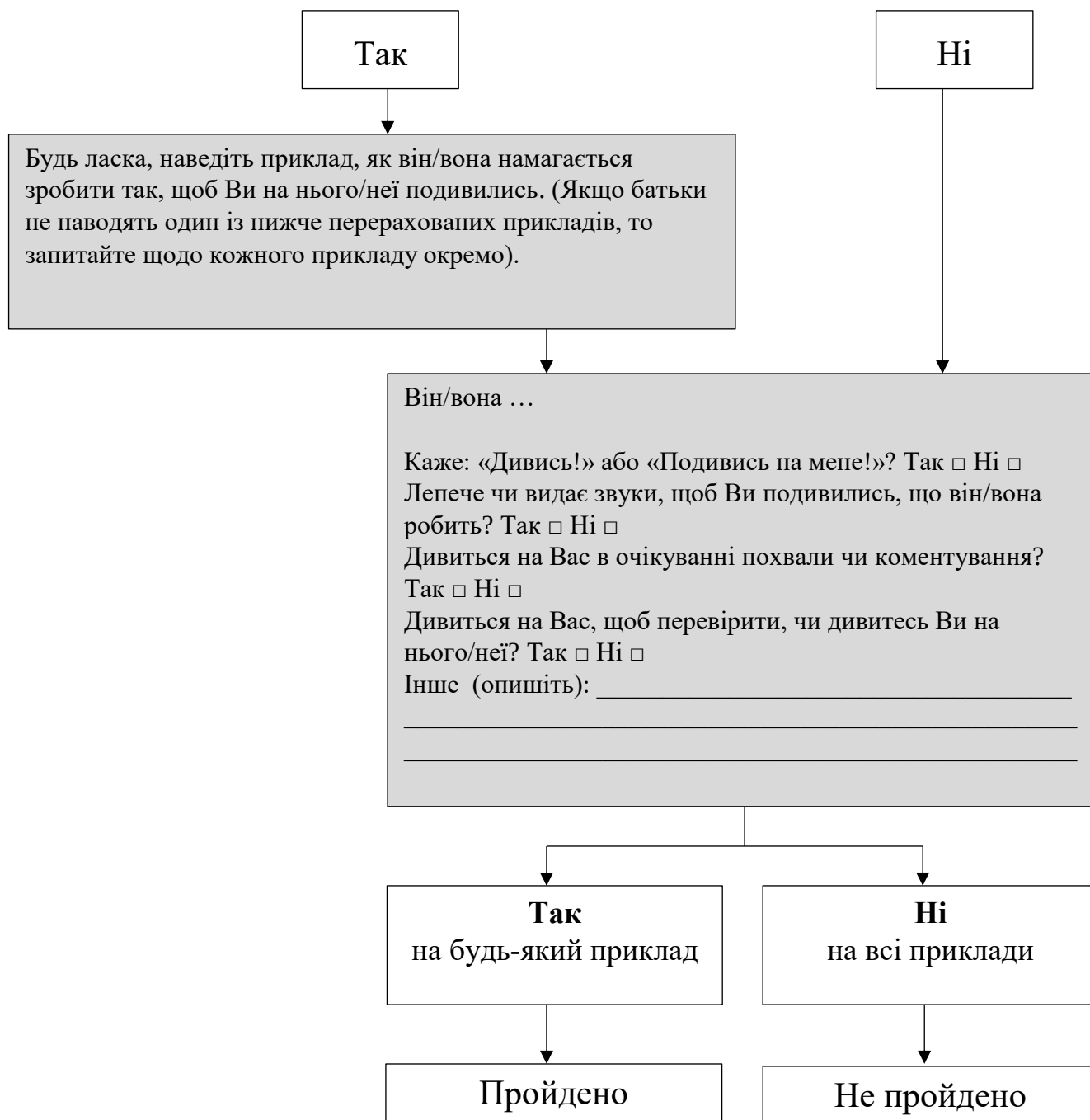
15. _____ намагається копіювати те, що Ви робите?

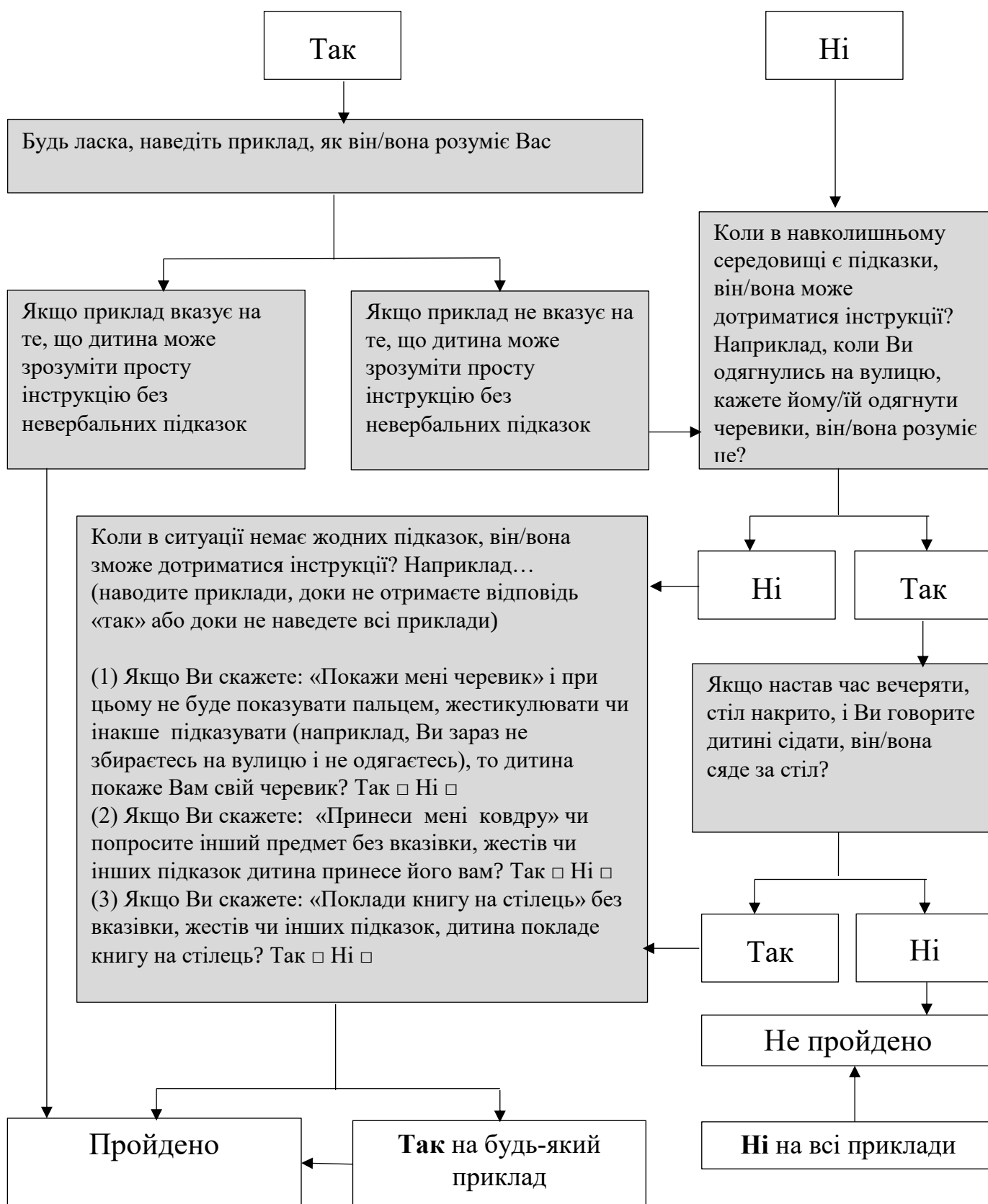
16. Якщо Ви повернетесь і подивитесь на що-небудь, _____
повернеться, щоб побачити, на що Ви дивитесь?

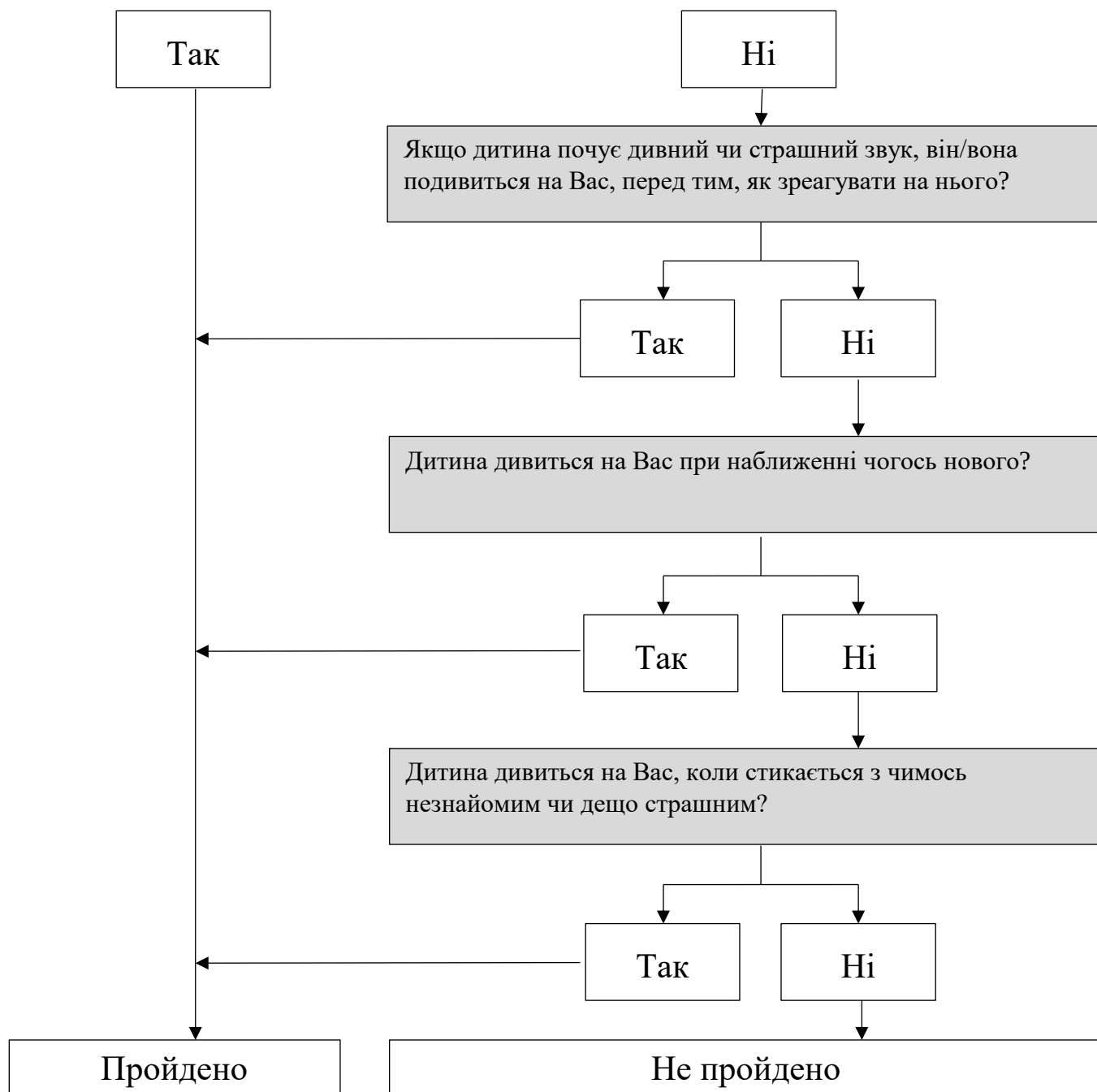
17. _____ намагається зробити так, щоб Ви подивились на нього/неї?

18. _____ розуміє те, що Ви говорите йому/їй?

19. Коли стається щось незвичне, _____ дивиться на Ваше обличчя, щоб зрозуміти, як Ви до цього ставитесь?

20. _____ подобаються рухливі заняття?

